

Konung MAGNUS Is Stadga om Frigästnings afskaffande och gästgifveriers inrättande med dertill hörande anordningar; förnyande af de 4 Fredslagarne, neml. rörande hemfred, qvinnofred, kyrkofred och tingsfred; befrielse för Rikets Herrars landthoar samt Biskoparnas svenar från all Kongl. rätt, och förbud för läns herrar att af bönder fordra egenvilliga utlagor eller gengärd.

B. 5g: 56. *)

MAGNUS sweæ konungær oc gøtæ mæð guz naðum. sændir allum þem mannum ær þættæ breff se oc horæ. ¹⁾ guðz kwæðiu oc sinæ nað. ²⁾ Vir kyænnum s þær vidþær. at aff þet walð ³⁾ guð hawir hos ⁴⁾ .i. skippæt. hører hos ⁴⁾ þæt at huxæ oc stadwæ. ær guz vari heðþer. oc þerræ manna þærwir sum ⁵⁾ rikit byggjæ.

1. En hær hawir wærit .i. wart riki en vsiðþær længi. at allir þær mæn vm rikit faræ. aldrigh æru þer swa rikir. at þer williæ eigh gistæ ⁶⁾ fatøkræ manna hus. oc allæn sin cost hawæ vtæn pæningæ. oc nøtæ þæt vp enæ littlæ stund. ær hin fatøke hawir længi ⁷⁾ arwuðþæt fore. Oc mæþ þy at aff slicum vsið. combær baþi oft mykil lifsins wadþi. oc swa siallinnær. þæ ⁸⁾ hawm wir þæt sua skippæt. mæð sniælæ ⁹⁾ manna raðþi. baði biskuppæ. oc swa annaræ ærllika manna. At allir wæghfarændæ mæn skulu sialwir sær ¹⁰⁾ kost radþæ. oc ingin skal þær skullughær wæræ till ¹¹⁾ þem nokot ¹²⁾ at giwæ. Oc þær till at þættæ matti ¹³⁾ hældær haldæs. þa wilium wir at en maþær. skippis til .i. hwarium bý. þæn sæliæ skal wæghfarændæ mannum. þæt þer wiðþær þurwu. ællær oc ¹⁴⁾ till annaræ manna rættæ. þerræ þær þem ffar þæt þer wiðþær þuruu fore þerræ pæningæ. ¹⁵⁾ En wæghfarande ¹⁶⁾ man wærþær rættær til manz. oc wil þæn eigh ær han ær rættær til. hanum sæliæ þærwir sinær. bøte .III. markær .I. ¹⁷⁾ konongi oc .I. wæghfarændæ .Ψ.(manni) þem eigh fek sinær þaruir. ¹⁸⁾ Æn. þridiæ skipttis .i. twa løte. taki .XVI. örtoghær. hæræð. oc .VIII. örtoghær rættærin. ¹⁹⁾ Hwar hæræzhøfdenge skipi rætæræ .i. sinu hæræði. ællær bøte konongi .III. markær. Viliæ ²⁰⁾ eigh bøndær wiþær takæ. bøte hwar .VIII. örtoghær. Rætti eigh meræ .a. en bondæ æn twa hæstæ. oc sæli baðþi høg oc korn oc ællær sinær þærwir for sinæ pænningæ. Æn þa rættærin wil hwarti wæghfarændæ .Ψ.(manni) af sinu sæliæ oc ²¹⁾ eig til annars rættæ. ²²⁾ mæð

*) Lagboken sign. B. 10 på Kongl. Bibl. i Stockholm, hvarutur följande olikheter äro hämtade, har förut till öfverskrift: vm staþua Konong magnosa. 1) rättel. höra. Ut i B. 10 utesl. oc höræ. 2) nað utesl. 3) ær tillsüttes. 4) os. 5) ær. 6) i tills. 7) længi utesl. 8) þa. 9) snilra. 10) sæ. 11) til utesl. 12) wætta tills. 13) haldæs swa myklu hælder. 14) oc utesl. 15) Här inflyter i B. 10, hvad i B. 5g längre ned vid Not. 19 förekommer: Huar hæræz høþingi - - atta örtogher. 16) Enligt B. 10; B. 5g har fæghfarændæ. 17) Af II är I utstrukt; B. 10 har twar. 18) Enligt B. 10; B. 5g har þærwir. 19) B. 10 införet ofwanföre vid Not. 15 meningen Huar - - örtogher. Här fortsätter den sålunda: oc han skal oc wæghfarandi manni fa þaruir sinær. fri hans pænninga. Æn þa en rættarin &c. 20) wil B. 10. 21) B. 5g har til annars rættæ eig, som dock sedan är rättadt; B. 10 utesl. eig. 22) B. 10 tills. þa.

þý at han ær waldughæri æn annar. þa bõte oc swa mýkllu meræ fore brut sin. oc wæri þæt sæx markær. ¹⁾ II. konongi. II. hæræði. oc II. wæghfarændæ. manni. Æn þa æn þer þrættæ sin .i. mællum. rættærin. ²⁾ wæghfarendi .Ψ.(mannin) oc þæn sum ³⁾ til ær rættær. oc sighthær hwar annæn eig hawæ ræth gørth adrum. ⁴⁾ þa sætium wir ⁵⁾ þem allæ til fiærðhuns nempð aff hæræðinu til wærn. mæþ ⁶⁾ þem skiælum. at wæghfarendi .Ψ.(mannin) lysti fore grannum. ællær for skiælicum .Ψ.(mannum) af hæræðþinu. þa han bort ffloor. at han fek eigh sinær þarwir at kōpæ .i. slikum. bý. ⁷⁾ for sinæ pænningæ. Æn þæt ær oc swa stundum. at mæn williæ off dýrt sit gooz sæliæ wæghfarændæ mannum. oc þý. wilium wir at wæghfarændæ .Ψ.(manni) sælis sinær þærwir. swa sum almænnilik ⁸⁾ kōpp ær .i. landenu. oc þa æn nokor ær þæn. ær þæt wil hemulikæ takæ til sin. at kōppæ þæt in. ær han hawir eig sialwær. oc han matti wæghfarændæ .Ψ.(manni) vtt sæliæ. þa sæli han sum dýræst gitær han. swa þýt hwaru at fylghæ ma. Nu fore þý. at þæt ær ingti at sættiæ rættin. vtæn ⁹⁾ at han haldis æptir. þa wilium wir þæssæ waræ skippæn swa wiþær lagh festæ. at hwar sum takær nokot wtæn þæss wiliæ sum .i. þa wilium wir. at þæn takis linlikæ. vtæn barðaghæ. oc fores os. swa þýt hwaru. at han hawi dagh. vm sæx vkur. at bõtæ .XL. markær fore ranith. þæt han giærþi. oc þa æn han bõter ¹⁰⁾ eigh .XL. markær .i. þem sæx vikum ¹¹⁾ þa wilium wir at han fores os. þæssæ .XL. markær skulu skiptæs .i. þre lōte. takær en lot konongær. annæn. hæræð. oc ¹²⁾ þriðiæ þæn sum ranit war wið gørt. Wærdær þæt swa at þæn sum rænt hawir flyr vndan. oc skiærs up buðkaflli. buðþæs hæræðinu. at takæ þæn man. hwar sum eig combær till bõte .III. markær. Wærdær þæt oc swa at nokor skiær. vp budkafllæ. vskielikæ. oc ¹³⁾ faræ mæn æptir hans orðom wiliæ takæ man saklōsæn. bõte .III. markær þæn vp skar. æn þýt hwaru at þer fangæ eigh mannin. þa æn han wærdær fangin. oc faar han siþæn fiærðungs nemð for sik. at ¹⁴⁾ han ær saklōs. þa bõte þæn ær buðkafllæ vp skar. ællær þæn fyrst fōrþe .XII. Markær. taki .III. ¹⁵⁾ konongær. III.or. hæræð. ¹⁶⁾ oc .III. ¹⁷⁾ þæm ¹⁸⁾ vskielikæ warð ¹⁹⁾ takin. Æn þem allæ ær fulghdu af hæræðinu ²⁰⁾ til at takæ han. þa gifwm wir saklōsæ. Flyr þæn ²¹⁾ bort undæn ²²⁾ sum slik sak wærdær giuin. þa scal hanum en rumæn dagh giwæ. til answaræ. at comæ. af þem daghi. scal han hawæ manæðæ fræst.

1) B. 10. twar marker kononge. oc twar marker hæræði oc twar marker wæghfarandi manni. 2) oc wæghfarandi maþer. 3) wæghfarandi madþer wardþer rættir til. oc sighthær &c. 4) adrum utesl. 5) rættaranum. oc swa þem ær wæghfarandi madþer callas wæra rættir til fiærðpungs næmpd af hæræði &c. 6) þe skiel. æn wæghfarandi madþer lysti þæt laghlika. þa han bort for. annattuæggæ firi grannum. ællær firi tryggum hæræðmanni. at han fek &c. 7) oc for sinæ pænningæ utesl. 8) almænnelikt. 9) at han utesl. 10) bõte. 11) vkum 12) oc utesl. 13) ær saklōs han i B. 59 har sedan blifvit sálunda rättadt. 14) marker tills. 15) Enligt B. 10; B. 59 har hæræði. 16) B. 10. þæn. 17) war. 18) hæræði. 19) han är i B. 59 utplånadt och þæn i stället öfverskrifvit. 20) oc utesl. B. 10.

at bōtæ swa mýkith. sum fyr ær saght. æn han falz. ællær wæri siþæn vt-læghær. Wærdær oc swa at nokor þæn ær sandær at slikri gærningh. hōrer nokrum hærræ til .i. landinu. oc ¹⁾ haldær þæn hærræn hanum siþæn han far wart bref, at han scal ²⁾ þæn samæ bort lætæ. vm fiughrten nætær. bōte .XL. markær. Ællær wæri sic mæð sinum en eð. Æn þa æn nokor annar .Ψ.(madþær) ³⁾ haldær hanum. æn þyt hwaru. at han eygh wart breff far. þa bōte þyt hwaru .XL. markær. þæt wærdær oc swa oft. at þæn sum giarðinæ ⁴⁾ gior. at han callær sik adþru nampni. æn han heter. oc slæppær swa vndæn. oc annar .Ψ.(madþær) ⁵⁾ wærðær takin for han. þæn eygh til gōrðe. þæn sum ⁶⁾ swa wærðær takin. han skal wæriæ sic mæð .XII. .Ψ.(mannum) þem han war þa mæð. ær giarninggin six gōrð ⁷⁾ waræ. Far madær eigh fōdþo hwarti mæð bōn ⁸⁾ ællær mæð pænninghum. ærw þær til witni. þa lofwm wir hanum at takæ swa mýkit. sum han ma sær fyrstum hiælppæ mæd. oc giældi swa mýkit fore. sum ⁹⁾ almænnilik kōpp ær .a. Mæð þy. at þæt ær oc wæl wærðhughut. at þer hawi. meræ frælsi sum wærðughir ¹⁰⁾ æru. swa oc þer sum meræ ærwðæ for os. þa takum wir vndæn þæssi gistnigh. ¹¹⁾ fyrst allæ varæ ¹²⁾ garðæ. swa biskupæ. oc riddæræ. oc swenæ til wapn. swa at þer skulu ingæ skulð bæra. þær til. æntiggæ ¹³⁾ giwæ ællær sæliæ. vtæn ¹⁴⁾ þer sialwer wiliæ. ¹⁵⁾

2. Ellighær wilium wir oc þy mal ær war faðir skippæði rikinu til frælsis. oc til naðþæ. attær nyæ. oc festum þem mæð wart walð. oc warum edðe. oc aldæ þerræ ¹⁶⁾ fræmstu mannæ .i. rikinu æru. ¹⁷⁾ Et ær þæt. at hwar sum huggær. allær dræppær nokon .i. ¹⁸⁾ sit sialfs hus. ællær annars manz hus. ¹⁹⁾ þa skal alt þæt han .a. skiptæs .i. þre. ²⁰⁾ lōtte. takær en kōngær. annæn hæræð. þriðiaæ saksōkie. ²¹⁾ oc þæn sum giærðinæ ²²⁾ gōrðe. ²³⁾ se vtlaghðær .e. til þæn biðær fore hanum. ær han hawir brutit wiðær. oc bōte os siðæn .XL. markær. Slikæ samu hæmð sculu ²⁴⁾ allir þer hawæ. ²⁵⁾ sum quindi walfōræ. ællær dræppær. sarghær .i. kyrkyu. kyrkyugarðhum. ællær .a. þingum. ællær ²⁶⁾ gangær .a. gruð. oc gōræ sæth. ællær takær ²⁷⁾ man fore annars manz giærð. ællær huggær ²⁸⁾ lim af manni. oc at þæssi war skipæn mati enæ lunð hallæs iwir alt rikit. þa wilium wir. at hwar sum ffaar at giæræ ²⁹⁾ aff þæssum nokot nu æru vptalð. at han wæris annattwæggæ mæð ³⁰⁾ alðri hæræðz næmpð. ællær fællis. oc hwar sum faar

1) oc *utesl. B. 10.* 2) han bort &c. 3) madþær *utesl.* 4) gærningena. 5) man. 6) sum *utesl.* 7) gōr. 8) oc egh pænningum &c. 9) almænnilikt ær kōp a. 10) wærdþughari. 11) gistning. 12) warþæ. 13) annattwæggæ. 14) um. 15) *Här införes i B. 10: Uði þæssæ varæ skipan - - prouæst ioon, som hörer till slutet, jfr. sid. 653. Not. 15.* 16) mannæ fræmstu är sedan rättadt. 17) æru *utesl.* 18) siæfsins (*siælsins*). 19) hus *utesl.* 20) þy har i B. 59 blifvit ändradt till þre. 21) saksōkiænum. 22) gærningena. 23) *Enl. B. 10; B. 59 tills. oc.* 24) *B. 10 tills. oc.* 25) ær waldfōræ quindi. ællær dræppær. ællær sarghær i kirkium. ællær .i. kirkiugarðum &c. 26) ganga (a) gruð. 27) takæ 28) hugga. 29) nokot af þæssum sum nu &c. 30) *Enl. B. 10; mæð utesl. B. 59.*

at gøra nokot ¹⁾ af þæssum nu ær vp tald. þa skal han aldrið frið ffa. fyr æn ²⁾ han þæn sami biðær fore hanum sum husit atti. ær giærningin ær giorð .i.

3. Ellighær mæðær ³⁾ þý at þæt ær wæl wærðuct. at þer sum os fylghia frammarmer baðþi mæð raðhum oc hialpp. at þer hawi mere æru. þa giwm wir allæ waræ mæn. oc wars kýæræ broðþors bænðigs. oc allæ þerræ bryttia. oc lanbo. oc allæ þa .i. ⁴⁾ þerræ goz æru liðughæ. af allum ⁵⁾ konongslicum ræt. swa oc allæ ærkibiskupsins swenæ oc allæ biscupænna ⁶⁾ swenæ. Wiir wilium oc at allir þer mæn ær ⁷⁾ mæð ørs þiænæ. at þer hawi þæt samæ frælsi. hwem sum þer þiænæ hælst.

4. Wir hawm oc swa skippæt. at ingin þæn. ær læn hawir. læggi nokor alagh .a. bøndær. ællær þunggæ. swa wist ⁸⁾ han vil eygh sin læn mistæ. vtæn þæt se þerræ goðwili. Wir firibiuðum oc þæt at bøndær giærri ⁹⁾ eigh gengiærð. lænsmannum. vtæn þer sialwer wili. eigh hællær ¹⁰⁾ þa þingæs æn vtæn þingh. Wir wilium oc at ingin man taki sær skýuth af bondom. vtæn han hawi wart breff þær til. hwar ¹¹⁾ ællighæs takær skýut af bondom. oc faar han nokræ acomo af eghændænum. þa se hun vgilð. oc wærðær han fangin. þa løse sik. swa ¹²⁾ sum eghændæns dombær ær til. oc þæs ær æmni ær ¹³⁾ fangin ær. Læggium þý hær harðæ ræffst wiðær. at flæstir þer swa takæ. ¹⁴⁾ æru swa hærðis løser. at þer vandæ eigh hwat bonden faar sit attær. ællær eigh. æn þer gittæ syst mæð sinær þarwir oc sýslur.

5. Wið ¹⁵⁾ þæssæ waræ skippæn waru wiðær mangir ærllikir mæn. oc gawu þær ia til. oc sworo at þer sculðu hanæ haldæ. oc stærkia ¹⁶⁾ mæð alt þæt þer gat. þær waru wiðær biscupær. Jacuppær ærchibiscupær af vpsalum. Biscupp anundær af strængiænæs. Biscup kýætil af finlanði. Biscup aszur af wæxsio. þær waru oc ¹⁷⁾ wið ridðærær. ffyrst war broðþer. Bændictær. hærra vlwar karlssun. hærræ bændict ¹⁸⁾ laghman. Magnus ionssun. Swantæpulkær. Vlwar hulmgerssun. ¹⁹⁾ Anundær harals sun. ²⁰⁾ Knutær matiossun. Rørikær alguzssun. Karl haralssun. Thorsten hunwizssun. Bændict ¹⁸⁾ jonssun. Rangwaldær ²¹⁾ ræwær. Ranwaldær ²²⁾ Ingæssun. Brýniulwær botillærssun ²³⁾. þær war oc wið hæræ pætær war kanceler. hæræ bændict ¹⁸⁾ ærchidiakn af vpsalum. Prowæst ²⁴⁾ andres. oc Prowæst Jon. Nu þær til at þæssi mal ær wir hawm nu vp talt. mattu hawæ fullæ fæstu. þa lætum wir

1) þætta sum nu ær vp talt. 2) þæn biðþer &c. 3) mæþ. 4) i. *utesl.* 5) allum *utesl.* 6) *Enl. B. 10; buscupænna B. 59.* 7) ørs hauæ. at þeer hawin &c. 8) sum *tills.* 9) giærin. 10) i þing tima. æn vtæn þæt. Uir &c. 11) ællær takær. faar han acomo nokra af eghandæ &c. 12) swa *utesl.* 13) sum. 14) ær swa hærði löser. 15) *Det följande. Uid - - ioon anförer B. 10. ofvanföre sid. 652. vid Not. 15.* 16) styrkia. 17) oc *utesl.* 18) bændictær. 19) *Enl. B. 10; Hungers sun i B. 59.* 20) *Enl. B. 10. Karls sun B. 59.* 21) Ragwældær. 22) Ragwaldær. 23) potella sun. 24) andrös. oc swa prouæst ioon. Ellighær wilium wir &c. *jemf. Not. 15 sid. 652.*

wart insighlli fore þættæ bref sættæ. Oc war þættæ skippæt. oc scriwæt .i. alnu æptir wars hærræ fözlo þagh. 1) þusæn arum. oc tu hundræð. oc attatighi. oc fæm arum.

800.

1285.

Fru CHRISTINA BIRGER JARLS dotters Testamente af åtskilliga lägenheter och penningar till andeliga inrättningar.

A. 7. a. 1: 16.

JN nomine sancte & indiuidue trinitatis, Ego Cristina byrgheri ducis sweorum quondam filia, consideraui quod omnia que sub celo sunt ex nichilo condita sunt, & ad suam tendunt originem naturaliter uniuersa, & hoc solum de rebus transitorijs post huius uite transitum non transire dinoscitur, quod ad pietatis opera misericorditer erogatur, Ideo in nomine superbenedictæ trinitatis sana & incolumis, de rebus michi ab ea licet inmerite largissime concessis, testamentum meum condidi in hunc modum, In primis Monachis in alwastrum apud quos ex deliberacione diutina una cum marito meo predilecto domino siggone sepulturam eligere deereui, curiam dictam lywnær integraliter assigno, uno dumtaxat excepto octonario & fundo qui uelgariter tomphth appellatur, quos cum siluis & omnibus sibi attinentibus, curie nostre wallær nominate irrefragabiliter annecto in perpetuum possidendos, tali nichillominus interiecta condicionem, quod proventus omnes curie premissæ fideliter & totaliter collecti, annuatim semper in decollacione beati Johannis baptiste, ad tocuis conuentus solatium & recreacioni, in quantum extendi ualuerint pro pütancia communiter expendantur & ne temporis incertitudo obliuionem apud posteros pariat, uolo ut anniuersarium nostrum eodem tempore in perpetuum omni semota prepedicione solempniter celebretur, Item ecclesie Lynkopensj, curiam Normæløso, cum omnibus attinencijs, ubi ex parte domini episcopi fiat unum altare, in quo omni septimana dicantur tres misse, due pro defunctis, & una de domina in sabbato, festo non inpediente quod nos procurare debemus in omnibus parametis, exceptis libris, In quo etiam omni septimana dicatur una missa pro defunctis, pro anima dilecti mariti nostri Domini siggonis, sicut in suo continetur testamento, Item singulis claustris in partibus Regni swecie, Cenobijs in Gothlandia & Fynlandia collocatis tantum exceptis, marcham argenti pro uino, ad incontaminati agni pro nobis in cruce immolati sanguinis confectionem, Item cuilibet hospitali in Regno swecie dimidiam marcham ar-

1) Födulo tima,